

Renty z tytułu niezdolności do pracy

Wiadomości ogólne

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który **spełnia łącznie** następujące warunki:

- został uznany za niezdolnego do pracy,
- ma wymagany – stosowny do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy – okres składkowy i nieskładkowy,
- niezdolność do pracy powstała w okresach składkowych (np. ubezpieczenia, zatrudnienia) lub nieskładkowych (np. w okresie pobierania zasiłku chorobowego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego) albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Wymóg powstania niezdolności do pracy w określonym ustawą emerytalną czasie nie obowiązuje w stosunku do osoby, która spełnia łącznie następujące warunki:

- została uznana za całkowicie niezdolną do pracy,
- spełnia warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego

oraz

- legitymuje się co najmniej 20-letnim (w przypadku kobiety) i 25-letnim (w przypadku mężczyzny) okresem składkowym i nieskładkowym.

Pojęcie niezdolności do pracy

Za niezdolną do pracy uważa się osobę, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu.

Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. **Częściowo niezdolną do pracy** jest osoba, która utraciła – w znacznym stopniu – zdolność do pracy zgodnej z posiadanym przez nią poziomem kwalifikacji.

W przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych orzeka się **niezdolność do samodzielnej egzystencji**.

Staż uprawniający do renty

Okres składkowy i nieskładkowy wymagany do przyznania renty uzależniony jest od wieku osoby, w jakim powstała niezdolność do pracy. Okres ten wynosi:

- 1 rok – jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat,
- 2 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat,
- 3 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat,
- 4 lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat,
- 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Warunek wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego nie jest wymagany od ubezpieczonego, który stał się niezdolny do pracy z powodu skutków wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób, u których niezdolność do pracy powstała po ukończeniu 30. roku życia, musi przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przypadającego przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Do dziesięcioletniego okresu poprzedzającego datę zgłoszenia wniosku o rentę lub datę powstania niezdolności do pracy nie zalicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy (renty inwalidzkiej), renty szkoleniowej lub renty rodzinnej.

Warunku dotyczącego posiadania pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu dziesięciolecia poprzedzającego dzień zgłoszenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy lub dzień powstania niezdolności do pracy nie

muszą spełnić osoby, które udowodnią okres składkowy, wymieniony w art. 6 ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiet i 30 lat dla mężczyzn oraz zostaną uznane za całkowicie niezdolne do pracy. Data powstania całkowitej niezdolności do pracy nie ma w tym przypadku znaczenia.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, uzależnionego od wieku, w którym powstała niezdolność do pracy, warunek posiadania tego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy, okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje rent

Renta stała przysługuje ubezpieczonemu którego niezdolność do pracy została uznana za trwałą.

Renta okresowa przysługuje – jeśli niezdolność do pracy ma charakter czasowy. Przysługuje ona przez okres wskazany w decyzji organu rentowego.

Po upływie tego okresu ubezpieczony może wystąpić do ZUS z wnioskiem o przedłużenie prawa do renty na dalszy okres. Ewentualne kolejne prawo do renty uzależnione jest od wyniku ustaleń zawartych w orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej.

Nie później niż na trzy miesiące przed ustaniem prawa do renty okresowej ZUS zawiadamia osobę zainteresowaną o terminie wstrzymania wypłaty oraz o warunkach przywrócenia prawa do tego świadczenia.

Renta szkoleniowa

Jeśli ubezpieczony spełni warunki wymagane do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy i uzyska orzeczenie o celowości

przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie, może otrzymać rentę szkoleniową. Renta przyznawana jest na okres 6 miesięcy. Maksymalny okres pobierania tej renty nie może przekroczyć 36 miesięcy. Zarówno skrócenie, jak i wydłużenie okresu pobierania renty szkoleniowej następuje na podstawie wniosku starosty.

Okres 6 miesięcy może ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu lub o tym, że osoba zainteresowana nie poddaje się przekwalifikowaniu zawodowemu.

Renta szkoleniowa nie przysługuje w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego oraz służby.

Wysokość renty

Wysokości renty ustala się w następujący sposób:

1) renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy:

- **24%** kwoty bazowej,
- po **1,3%** podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych, z uwzględnieniem pełnych miesięcy,
- po **0,7%** podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych, z uwzględnieniem pełnych miesięcy,
- po **0,7%** podstawy wymiaru za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25 okresów składkowych i nieskładkowych, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia ukończenia przez wnioskodawcę 60 lat, tzw. staż hipotetyczny,

2) renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy – wynosi **75%** renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,

3) renta szkoleniowa wynosi **75%** podstawy jej wymiaru i jest niezależna od wymiaru stażu ubezpieczeniowego. Renta szkoleniowa nie może być niższa niż najniższa wysokość renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Orzekanie o niezdolności do pracy

Oceny niezdolności do pracy dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Lekarz orzecznik ocenia niezdolność do pracy, jej stopień a także dokonuje ustaleń dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- trwałości lub przewidywanego okresu niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- trwałości lub przewidywanego okresu niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Niezdolność do pracy może być orzeczona na okres nie dłuższy niż 5 lat. W przypadku gdy według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu, niezdolność może być orzeczona na okres dłuższy.

Jeżeli osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy przez okres co najmniej ostatnich 5 lat poprzedzających dzień badania lekarskiego brakuje mniej niż 5 lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, tj. 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny, w przypadku dalszego stwierdzenia niezdolności do pracy orzeka się niezdolność do pracy na okres do dnia osiągnięcia tego wieku.

Od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS, w ciągu 14 dnia od dnia doręczenia tego orzeczenia. Sprzeciw można wnieść za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, albo orzeczenie komisji lekarskiej stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie renty.

Prezes Zakładu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS, może zgłosić zarzut wadliwości

orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej. O zgłoszeniu zarzutu wadliwości orzeczenia jednostka organizacyjna Zakładu niezwłocznie zawiadamia osobę zainteresowaną. Prawo wniesienia sprzeciwu lub zgłoszenia zarzutu przysługuje wyłącznie od orzeczenia lekarza orzecznika wydanego od dnia 1 stycznia 2005 r.

Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy

Ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty szkoleniowej następuje na podstawie wniosku (druk ZUS Rp-1R) osoby zainteresowanej lub jej pełnomocnika, zgłoszonego na piśmie lub ustnie do protokołu.

Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy może być zgłoszony u płatnika składek lub w innej jednostce uprawnionej do przyjmowania wniosków, a następnie przekazany do odpowiedniego organu rentowego. Wniosek może też być zgłoszony bezpośrednio w organie rentowym, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej, który zobowiązany jest wydać decyzję.

Wniosek może być również zgłoszony w formie elektronicznej, za pomocą Internetu, przez elektroniczną skrynkę podawczą Zakładu. Dokument ten musi być podpisany za pomocą kwalifikowanego e-podpisu posiadającego certyfikat.

Wniosek o rentę może być wycofany nie później niż do dnia uprawomocnienia się decyzji w sprawie renty, tj. w terminie jednego miesiąca od dnia doręczenia decyzji. Prośba o wycofanie wniosku jest skuteczna tylko wówczas, jeżeli została złożona na piśmie lub zgłoszona ustnie do protokołu.

Wniosek powinien zawierać:

- imiona i nazwisko osoby zainteresowanej,
- datę urodzenia,
- imiona rodziców,

- miejsce zamieszkania – zameldowania na pobyt stały,
- adres pobytu i adres do korespondencji (jeżeli są inne niż adres zamieszkania),
- numer PESEL, a jeżeli nie nadano tego numeru – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu,
- wskazanie rodzaju świadczenia, o które osoba zainteresowana się ubiega,
- podpis wnioskodawcy, jej pełnomocnika lub osoby upoważnionej do podpisu,
- jeżeli renta ma być przekazywana na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, należy podać nazwę i adres banku (spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej) oraz numer tego konta,

Wniosek najlepiej jest zgłosić na odpowiednim formularzu (druk ZUS Rp-1R), zapewnia to bowiem, że podane zostaną wszystkie informacje wymagane do wydania decyzji i podjęcia wypłaty świadczenia.

Do wniosku o przyznanie renty należy dołączyć:

- kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych (druk ZUS Rp-6),
- dokumenty na potwierdzenie przebytych okresów składkowych i nieskładkowych (świadczenia pracy, legitymację ubezpieczeniową, zaświadczenie szkoły wyższej o programowym toku trwania ukończonych studiów, wyciągi z akt urodzenia dzieci),
- zaświadczenie pracodawcy o wysokości osiąganego wynagrodzenia (na formularzu według wzoru określonego przez ZUS, (druk ZUS Rp-7) lub legitymację ubezpieczeniową, zawierającą wpisy dotyczące zarobków,
- zaświadczenie o stanie zdrowia (formularz ZUS N-9) wydane przez lekarza prowadzącego leczenie, wystawione nie wcześniej niż na miesiąc przed datą złożenia wniosku.
- inną dokumentację medyczną będącą w posiadaniu osoby ubiegającej się o rentę, która może mieć znaczenie dla wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS (historia cho-

roby, karty informacyjne z leczenia szpitalnego, karta badania profilaktycznego, dokumentacja rehabilitacji leczniczej lub zawodowej)

- wywiad zawodowy (formularz ZUS N-10) – ankietę wypełnioną przez płatnika składek
- kartę wypadku w drodze do pracy lub z pracy, jeśli ubezpieczony zgłasza wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy.

Druki potrzebne do wystąpienia o ustalenie renty z tytułu niezdolności do pracy dostępne są nieodpłatnie w każdej jednostce organizacyjnej ZUS oraz na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku, gdy dokumenty potwierdzające okresy składkowe i nieskładkowe przebyte do 31 grudnia 1998 r. oraz potwierdzające wysokość osiąganego wynagrodzenia, zostały złożone przy wniosku o ustalenie kapitału początkowego, nie należy dokumentów tych dołączać do wniosku o rentę, nawet gdyby dokumenty te zostały zwrócone wnioskodawcy. W kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych, stanowiącym załącznik do wniosku, należy podać, że dokumenty te zostały dołączone do wniosku o kapitał początkowy, podając jednocześnie numer sprawy kapitału początkowego.

Źródło: www.zus.pl

